

Verslag van de bijeenkomst van de CoP afvalwaterprognoses op 17 mei 2022

Op dinsdag 17 mei kwamen ruim 50 professionals samen in Amersfoort om elkaar weer te ontmoeten, kennis uit te wisselen, een kijkje in elkaars keuken te nemen en bij te praten over de ontwikkelingen rond afvalwaterprognoses. Vrijwel alle waterschappen waren vertegenwoordigd. Daarnaast was er deelname vanuit (o.a.) Stichting RIONED, het CBS, meerdere adviesbureaus, Het Waterschapshuis en STOWA.

‘Naar een nieuwe praktijk’

Bij de opening maken we kennis met het stuurgroep-lid Jettie Bijlsma (Hollandse Delta, I-platform). Ze draagt graag bij aan het bereiken van de doelstellingen van het programma. Via het I-platform is een netwerk van I-managers vanuit alle waterschappen opgebouwd en ze heeft een netwerk in de ICT. Vanuit haar ervaringen weet ze te vertellen dat ICT allesbehalve standaard is!

Verschillende kerngroepleden nemen vervolgens de deelnemers mee in:

- Resultaten tot nu toe, aan de hand van ‘CBS Kentallen’ waarvan resultaten in juni op de website van het CBS worden verwacht (meer hierover in de sessie).
Oproep: N.a.v. daarvan wordt gemeld dat nog niet alle waterschappen de grenzen van de zuiveringseenheden automatisch aanleveren. Oproep aan deze (ca. 7?) waterschappen om dit bij de betrokken collega’s onder de aandacht te brengen. Daar wordt vanuit werkgroep DAMO-AWK aan toegevoegd dat de ervaring is dat hierover goede afspraken moeten worden gemaakt. Aanvullend wordt gevraagd of hiervoor automatische topologische checks ingevoerd kunnen worden.
- We zijn nu circa drie jaar onderweg, waarbij goed vanuit de community wordt gewerkt. Daarbij is het afgelopen anderhalf jaar vooral via het beeldscherm doorgewerkt, het grootste deel van fase 1 van het programma. Het vervolg van het programma zal minder bottom-up en met meer sturing vanuit stuurgroep en kerngroep zijn.
- Vorige week heeft de secretaris-directeur van Zuiderzeeland gesproken over de CoP en het programma en die bleek opdrachtgever voor Datastromen te zijn. De secretaris-directeur was enthousiast. Het is belangrijk om meer van dit soort verbindingen te maken.
- Perspectief op data: Data zijn landelijk ontsloten via standaards, krachten zijn gebundeld. Per zuiveringseenheid en liefst per rioleringsgebied zijn gegevens via het CBS beschikbaar, zoals

- bevolkingsgegevens en ve's van inwoners en bedrijven. De kwaliteitsgegevens vanuit Z-Info zijn gekoppeld. Waterschappen gebruiken DAMO-AWK en gemeenten en waterschappen gebruiken de GWSW Kentallen. Er is een goed beeld van hoe het nu is en voldoende beeld van wat de toekomst brengt. We besparen zij doordat data beter en op standaard wijze zijn ontsloten.
- Perspectief op data: Aan de ene kant heb je data waar je nu hard achteraan moet lopen en die straks beschikbaar zijn, aan de andere kant heb je gave tools waarmee je allerlei analyses kan doen en conclusies kan trekken. Daartussen in zitten standaard rekenmethoden, waar je bewust per waterschap van kan afwijken en je eigen instellingen kan kiezen. Als je data kan samenbrengen en via standaard rekenmethoden kan ontsluiten in een dashboard, scheelt dat collega's en mij veel werk.
 - Perspectief op tools: We gebruiken allemaal dezelfde tools, gemakkelijk en snel, waardoor we tijd over houden voor betere analyses en toepassing van de informatie uit de data en tools. De tools geven inzicht in zowel volumes als kwaliteitsparameters, incl. een beeld van de marges. In plaats van één keer per zes jaar een Basiszuiveringsplan opstellen, doen we frequenter analyses en hebben een actueel inzicht. Met de versnelling van de woningbouw is dat nodig, ook om sneller meer scenario's door te rekenen voor optimalisatie.
 - De resultaten van fase 1 vormen de bouwstenen van een totaal bouwwerk. Deze bouwstenen moeten wel op elkaar aansluiten en qua ICT makkelijk zijn te implementeren (denk bijv. aan nodige licenties). Voor de ontwikkeling van tools sluiten we aan bij de goede dingen die we al hebben en bouwen daar op voort. Wellicht is een doorbraak nodig door de keuze voor een bepaald platform.

Reacties hierop van de deelnemers:

- Bij de ontwikkeling van één landelijke tool goed rekening houden met mogelijke problemen met het mededingingsrecht. De ontwikkeling van GWSW of DAMO-AWK staat dat niet in de weg. => De rekenmethoden en tooling die in het programma worden ontwikkeld, zijn open. De markt kan daar op aansluiten en door ontwikkelen.
- Goed te letten op juiste positionering van bestaande tools; Geonix Blaeu doet veel meer dan prognoses. Dit is een groot pakket rond ArcGIS, van RHDHV en ESRI.
- Goed om als waterschappen sterk te staan naar de markt: de markt mag van alles ontwikkelen, maar wel binnen de kaders van het platform.
- Van de drie sporen gaat waarschijnlijk de meeste tijd en energie zitten in het ontsluiten van data via standaarden. Wie gaat daar een rol in pakken? => GWSW gaat een centrale rol spelen, gemeenten daarin mee te nemen. Dit geldt echter ook voor de waterschappen, nu hebben maar acht waterschappen data (deels) via GWSW ontsloten. GWSW staat op de 'pas toe of leg uit'-lijst, van het [Forum Standaardisatie](#), net als AQUO. In het Bestuursakkoord Water is afgesproken dat data FAIR moet zijn, dus vindbaar (*Findable*), toegankelijk (*Accessible*), begrijpelijk (*Interoperable*) en herbruikbaar (*Reuseable*).
- Twee belangrijke kaders missen. Veel data zijn van de waterschappen, daarover zijn dus goede afspraken nodig. En de afvalwaterketen betreft ook overstorten, IBA's gezondheid, milieu, etc. Prognoses zijn een 'containerbegrip', het gaat om meer dan aanbodanalyses. Hieruit volgen twee kaders: 1. We doen het voor de (volks)gezondheid en 2. We doen het samen. => Prognoses gaan niet alleen over het nu, maar juist ook over de toekomst. Prognoses zijn heel breed, gaat ook over locatie. Waar komt nieuwbouw, welke zuiveringseenheid, hoe ziet die zuivering er uit, en het transportsysteem, waar wordt geloosd. Het is een heel breed palet. Daarom nodig om af te bakenen: tot waar nog sprake van prognoses, wanneer is het een (afval)watersysteemanalyse. => Het programma is gericht op het snel(ler) en beter beantwoorden van de vragen van nu. Oppassen dat je met alles bezig gaat.
- Zuiveringsgebieden zijn vlakdekkend, rioleringsgebieden zijn dat niet (buitengebied, IBA's, etc.).
- Naast data van gemeenten, zijn ook data van bedrijven nodig. Dus breder te kijken. Ook belastingkantoren, afdelingen vergunningen en handhaving en milieudiensten te betrekken => Daar lopen we allemaal tegen aan, samen te organiseren. Uniform aanleveren van heffingsgegevens landelijk te organiseren.

- Belangrijkste is om benodigde data op standaard wijze op landelijk platform beschikbaar te maken. De rekenregels en tooling kunnen passend per waterschap zijn.
- Een paar keer is de spreekwoordelijke 'druk op de knop' genoemd. Aandachtspunt daarbij om als professional wel goed te blijven begrijpen wat er gebeurt, wat er achter zit. De CoP kan daar ook een rol in spelen.
- Worden universiteiten en hogescholen betrokken bij de uitvoering van het programma? => Dat is een goed idee!
- Veel gehoord over standaarden. Dat is lastig met vele betrokken partijen. Sowieso eerst overeen te komen welke data je nodig hebt. Daarna wel te zien of en welke standaard.

Sessie Onzekerheid van prognoses – John Driessen en Renske ter Horst

Er was veel interesse in dit onderwerp. Met circa 20 deelnemers was de sessie goed bezocht. De aanpak van het project Onzekerheid van prognoses werd toegelicht. In het gesprek over wat je met het resultaat kan doen kwam naar voren: nader onderzoek doen naar de grootste invloeden op de uitkomst, onderscheid maken in aandeel in het aanbod waar je invloed op kan uitoefenen (zoals aandeel rioolvreemd water of regenwater), aanpassingsmogelijkheden van de RWZI en voorleggen aan het bestuur. Voor het vervolg van het project werden onder andere meegegeven: benutten kennis CBS, rekening houden met toekomstige onbekende parameters, hoe past het beleid rond afname-afspraken hier bij, geef duidelijke definities van wat je waar mee bedoeld rond onzekerheden, waar die op gebaseerd zijn en hoe je de marges kleiner kan maken.

Sessie Gebruik van meetdata – Wim de Blécourt

Tijdens deze sessie is een groot aantal ideeën en ervaringen met het gebruik van meetdata voor prognoses besproken, vooral rond het bepalen van 'de' DWA-capaciteit. Naast de methoden die in het project zijn geïnventariseerd, werd o.a. de DWA-analyse van Rijnland meegegeven. Deze DWA-analyse levert vier getallen over de DWA die naast elkaar en in trend worden gezet en gebruikt voor verschillende doelen/gesprekken. Uit het gesprek met de deelnemers volgde een 'tweestaps' aanpak, die eerst een beeld geeft van het hele jaar en de seizoenverschillen (en evt. tijdelijke

lozingen), waarna een selectie wordt gemaakt van een geschikte periode om de DWA-getallen te berekenen. Daarbij is inzicht wenselijk in de DWA-zomer, DWA-werkdag en de DWA-weekenddag. Verder is meegegeven dat er een relatie is met de ontwikkeling van GWSW Gemalen, die naast object- en toestandsgegevens ook gaat over 'besturingsgegevens', bestaande uit meet-, stuur- en eventdata.

Sessie BGT Inlooptool – Arnold van 't Veld

Deze sessie richtte zich op het belang en betrokkenheid van waterschappen bij de toepassing van de BGT Inlooptabel en -tool. Met name het voorbeeld van de inbedding van de BGT Inlooptabel en -tool door Rijnland in de *roadmap* voor de samenwerking met gemeenten werd enthousiast ontvangen. Rijnland neemt de gemeenten hierbij mee op het gebied van data. Over de aanpak hiervan waren dan ook veel vragen. Nu worden eerst ervaringen met de toepassing opgedaan, meldingen van gebruikers verzameld en natuurlijk het beheer en onderhoud voor de tool uitgevoerd. Dat de waterschappen ook belang hebben bij de toepassing, blijkt wel de vragen die bij de [helpdesk](#) binnenkomen, ongeveer de helft daarvan komt van waterschappen.

Oproep: net als Rijnland (.e.a.) kan je ook een pilot starten met bijvoorbeeld 2 of 5 gemeenten in je beheergebied en ervaring opdoen wat dit betekent voor je afvalwaterprognoses en inzicht in het systeem. Voor vragen of ondersteuning kan je contact opnemen met de [helpdesk](#) of met [RIONED](#) of de [CoP Afvalwaterprognoses](#).

Tip: Wijs er in ieder geval op dat bij uitvragen door gemeenten aan een (huis)adviseur voor het inventariseren van verhard oppervlak of uitvoeren van SWW-analyses, altijd een ingevulde BGT Inlooptabel als resultaat wordt gevraagd.

Sessie CBS Kentallen – Mark Lamers en Wijnand Turkensteen

Deze sessie was goed bezocht en er waren vele interessante vragen. Het project is een goed eind op weg om CBS data te koppelen aan zuiveringseenheden(-kringen). Uit het gesprek met de deelnemers bleek dat het project op de goede weg is en ook de voorstellen voor het vervolg voor data per rioleringsgebied werden omarmd. De inschatting is dat bij circa 80% van de waterschappen de ligging van rioleringsgebieden al in beeld is. In het gesprek met de deelnemers is verder stil gestaan bij het gebruik van data science. Vastgesteld is dat het CBS een belangrijke rol speelt als leverancier van data voor prognoses. Naast drinkwaterverbruik gaat het o.a. om ve's en heffingsgegevens. Het is ook nuttig om over data uit het verleden te kunnen beschikken. Vooral ook omdat het enige tijd kan duren voordat definitieve data over bijv. ve's en heffingen beschikbaar zijn. De verschillende data moeten dus ook aan de juiste jaartallen worden gekoppeld. In de praktische uitwerking zullen de nodige hobbels genomen moeten worden, zoals het gegeven dat het factuuradres van een heffing heel ergens anders kan zijn dan de lozing waar die heffing betrekking op heeft. Er is grote interesse in de resultaten van dit project. En ook animo om verder aan de uitvoering van dit project mee te werken.

Meewerken aan verdere project: als je interesse hebt om mee te werken aan dit mooie project, kan je dat doorgeven aan [Mark Lamers](#).

Sessie Implementatie #Hoedan – Rien de Ridder en Eric Oosterom

In deze sessie werden de deelnemers uitgedaagd om mee te denken over wat er moet gebeuren om beschikbare data, uniforme rekenmethoden en landelijke tools te gaan gebruiken. Via vele post-its gaven de deelnemers tips en aandachtspunten hiervoor mee. In het gesprek werden o.a. de volgende punten genoemd: houdt rekening in data standaarden met wens voor koppeling van data, wees duidelijk over begrippen standaard, uniformiteit en eenduidigheid, neem doelen als vertrekpunt, benut samenwerkingsverbanden / DPRA-werkregio's, rol zo snel mogelijk een (basale) landelijke tool uit en bouw daaruit verder, alles wat je nu ontwikkeld zou *plug & play* moeten zijn, vraag (opnieuw) bestuurlijke aandacht voor GWSW, sluit aan bij *Common Ground* (VNG) en *Fair data* (waterschappen en Rijkswaterstaat).

Kennismarkt

Zie posters op [CoP-webpagina](#) van:

- Aa en Maas
- Amstel, Gooi en Vecht / Waternet
- Delfland
- Hollands Noorderkwartier
- Hollandse Delta
- Rijnland
- Rivierenland
- Scheldestromen
- Vallei en Veluwe.

Impressies en inzichten

Gisteren was de aftrap van de nieuwe stuurgroep van het programma. Vandaag is veel inhoud aan bod geweest. Wat is de indruk?

Er is veel te doen. Binnen waterschappen verbreding van betrokken professionals nodig en daarnaast verbreding naar VVZB, gemeenten e.a. De CoP-deelnemers zijn hierbij belangrijke ambassadeurs! Dan helpt het om duidelijk te hebben wat we onder een prognose, rekenmethode en een tool verstaan. Het is goed om dan nu verder te gaan vanuit het overzicht van doelen, data, rekenmethoden en tools die we al hebben en van daaruit verder te bouwen. Hoe? Dat moet vanuit de CoP komen! Daarbij helpt het neerzetten van resultaten om het enthousiasme vast te houden. De stuurgroep is voor aansturing, doorwerking en doorzetkracht. Om hier goede sturing aan te geven, komt de stuurgroep elke twee maanden bijeen.

'De verbouwing'

Vergelijking met het (ver)bouwen van een huis. Omdat het moeilijk is om dat te ontwerpen en het eindbeeld van te zien, gaat eerst de architect aan de slag met schetsen. Dan gaan we het plaatje zien en kunnen we verder ontwerpen. In analogie nu in het programma zo snel mogelijk een versie 1.0 van de landelijke tooling neer te zetten en van daaruit verder te bouwen. In dezelfde beeldspraak hebben we al een heel comfortabele woonkamer ingericht. Per zuiveringseenheid kunnen we nu een mooie basis dataset bij elkaar zetten, incl. CBS data en GWSW Kentallen. En ook een stukje historie met CBS data gaan opbouwen.

Terugblik van deelnemers aan flexpanel op sessies en kennismarkt:

- Mooie methodiek gezien voor het stapelen van onzekerheden tot een pluim. Dit gaat een aanpak opleveren waarmee je in gesprek met managers en bestuurders tot besluiten rond onzekerheden in de toekomst kan komen. Die bandbreedtes zullen niet eenvoudig in beeld te brengen zijn, maar nu wel eerste stap te zetten en dan te verbeteren.

- De CBS Kentallen zijn ook een hele mooie eerste stap! De volgende stappen nu te zetten en ook structureel data te gaan uitwisselen.
- Bij het gebruik van meetdata om o.a. te zien of je afname-afspraken haalt, wat pompcapaciteiten zijn en hoe groot de DWA is, drie waterschappen gehoord die dit op verschillende interessante manieren doen. Goed om dit uit te wisselen en van elkaar te leren!
- Ondanks dat waterschappen niet zo *in the lead* zijn, bij de BGT Inlooptool van een mooi initiatief van Rijnland gehoord om samen met gemeenten tot eind 2022 een eerste pilot te doen. Goed om daar dan (*via de CoP*) van te horen wat daar uit is gekomen, waar tegen aan gelopen.
- Dit heeft een relatie met Implementatie, #hoedan? Veel hiervan kan binnen de samenwerking in de (afval)waterketen worden besproken, hoe tools e.d. te implementeren en te beheren. Dit beheerproces zal weer een *trigger* zijn voor verdere ontwikkeling.
- Op de kennismarkt iemand van Hollands Noorderkwartier gesproken die er 1½ jaar enthousiast werkt aan analyses en inzicht in de werking van het afvalwatersysteem door metingen.

Hoe verbreden?

- Het CBS meer bij het programma te betrekken. Suggestie om iemand van 'de programmakant' van het CBS bij de kerngroep te betrekken. Aansluiting CBS beter te borgen.
- Voor de rest van het jaar een aantal (online) overleggen van een uurtje met mijn manager gepland voor een update over het programma. Verbreding ook nodig voor borgen van implementatie (o.a. vanuit beveiliging), management daarvoor te betrekken. Goed om in een uurtje management over bij te praten.
- De nieuwsbrief DAMO-AWK gaat nu vooral naar GIS-groepen. Dit raakt zeker ook belangen van prognoses. Leg die link, vraag wat en speelt en geef inbreng vanuit je belang bij prognoses.
- Zoek contact met de informatie-coördinator bij je waterschap.
- Deel in CoP aan wie nieuwsbrief van Datastromen binnen de waterschappen wordt toegestuurd.
- Het programma goed bij de RIONED-dag neer te zetten. Komende RIONED-dag op 16 juni staat de CoP nu bij een kennistafel. Liefst volgend jaar een plek op het hoofdpodium.

Presentaties zijn te vinden op de CoP-webpagina
www.stowa.nl/afvalwaterprognoses